

Samling av venstrekreftene på marxismens og leninismens grunn

Taler

Martin Gunnar Knutsen

Dato

23 mars 1974

Sted

Oslo

Omstendigheter

Åpningsinnlegg på NKPs utvidede landskonferanse

- 1 Det er mange i dag og i morgen som har øynene festet på vår landskonferanse, og det er mange som spekulerer på hva den kan bringe med seg av positive og negative ting for samling av SV i ett parti. Og ikke minst er det sosialdemokratiet og borgerskapet som er interessert i det vi foretar oss disse to
- 5 dagene. Oppslagene i Arbeiderbladet og i Aftenposten de siste par dagene og i Dagbladet i dag - de forteller at det er ett eller annet de håper på.

- De håper nemlig på følgende - at våre drøftinger på denne konferansen vil sette et avsluttende punktum for den bevegelse som i september i fjor sørget for at et
- 10 ikke-borgerlig flertall kom inn i Norges Storting. Borgerskapet håper på splittelse innen SV. Arbeiderpartiets håp er noe annerledes. De har i sitt stille sinn måttet erkjenne at uten SV ville landet ikke fått noe sosialiststyre. Likevel - likevel håper partiet at venstrebevegelsen i norsk arbeiderbevegelse skal bli splittet opp, slik at DNA skal vinne tilbake de mange tapte skanser - ikke minst
- 15 innen fagbevegelsen.

- Det er ingen grunn til å bortforklare at vi nettopp nå er inne i en vanskelig situasjon - i en kritisk periode - der vi kommunister - uten å ta fram de store geberder og uten å bruke for harde uttrykk - må gjennomdrøfte situasjonen og
- 20 finne fram til et felles, politisk handlingsmønster til beste for hele den sosialistiske venstrebevegelsen i Norge og dermed for hele arbeiderklassen i vårt land.

- De som venter sensasjonelle utspill fra NKPs landskonferanse, de vil komme til
- 25 å lete forgjeves etter noe slikt. I henhold til våre lover, er partiets landskonferanse et organ som bare har rådgivende status, og det kan følgelig

heller ikke fatte vedtak som er bindende f.eks. for partiets landsstyre. Men likevel er det sikkert at det som landskonferansen gir uttrykk for, det vil veie meget, meget tungt i den videre behandling av SVs framtid.

30

Det er vel riktig kamerater, å peke på det faktum at det er vi kommunister som i en årrekke - år etter år - har kjempet for å samle venstrekreftene i arbeiderbevegelsen til felles handling. Det er vi kommunister som har båret fram den samlingstanken som ligger til grunn for SV fordi nettopp vi vet hvilken styrke fellesskapet gir og hvilken svekkelse som ligger i splittelse. Og like naturlig er det at det nettopp blir oss kommunister som i dag må gå i brodden for å verne om de store resultater som er oppnådd. Det blir vi kommunister som kanskje må sette alt inn på å hindre at seiren ved stortingsvalget i september 1973 skal bli etterfulgt av en ny og lammende splittelse i april 1974.

40

Under dette vårt arbeid med samlingsproblemet, må vi vise politisk kløkt og tålmodighet, kombinert med aktiv handling og en god porsjon virkelighet. Alt dette for å hindre at vi kommer tilbake til gamle splittelsesformer og sekteriske organisasjonsmønstre. Og uansett hvilket syn og hvilken detaljproblemer vi skal møte, så må vi i NKP ha som den felles og ubrytelige linje på den kommende SV-konferansen en videreføring av den samlingsprosess som startet da vi opprettet Sosialistisk Valgforbund våren 1973.

50

April-konferansen i SV bør bli en mektig manifestasjon av den samlingsviljen som finnes innen alle de fire partnerne i SV, samtidig som konferansen må bety et nytt, konkret steg i retning av det som er vårt mål - kommunistenes mål: et samlet parti til venstre for DNA - et revolusjonært parti på marxismen og leninismens grunn.

55

Denne vår målsetting har vi programfestet, og den må fortsatt være det framtidsperspektivet vi arbeider etter. Når samlingsproblemet likevel vil bli meget vanskelig å takle på SVs landskonferanse, er det på grunn av den måten den blir lansert på - den måten SF har markedsført kravet om tidsrammen på, uten å ville gi spørsmålet en skikkelig modningsprosess, en skikkelig

60

utviklingsprosess noen særlig oppmerksomhet. Det begynte med de aller første forhandlinger om å danne SV. Allerede tidlig under disse forhandlinger, lanserte Finn Gustavsen kravet om øyeblikkelige forhandlinger om organisatorisk samling. Og dette måtte godtas av de andre parter dersom SF i det hele tatt skulle fortsette arbeidet for å danne Sosialistisk Valgforbund.

Det var i realiteten et samlingsultimatum som da ble stilt. Det var ikke noe annet. Hensynet til at det var nødvendig å skape aksjonsenheten foran Stortingsvalget, førte til at vi måtte godta kravet fra SF. Og så kom da
70 drøftingene omkring den politiske plattformen. Og igjen var det den organisatoriske samlingen som skulle bli det vanskelige punktet, og igjen var det SF som stilte kravet. Vi fikk da et felles vedtak om at [en] straks etter Stortingsvalget skulle ta opp drøftinger om det politiske grunnlaget for en organisatorisk samling. Valgresultatet - med 16 mann på Tinget - førte til
75 gjennombrudd for den samlingstanken NKP hadde stått som ensom talsmann for i en årrekke. Det faktum, at SFs ledelse i lange tider hadde motarbeidet vår linje, direkte og indirekte, og på alle måter, at de til og med hadde gått imot et avgrenset valgsamarbeid, det hindret ikke, at straks etter at resultatet ble kjent, så opptrådte SF plutselig som de utålmodige entusiastene med krav om hurtig
80 samling.

Sigbjørn Hølmebakk har en interessant uttalelse: «I fjor på denne tiden var SF avvisende endog til valgsamarbeid. Hvorfor så hissige nå? Svaret er enkelt - valgseiren. Men man må spørre - ville de vært villige dersom valget hadde gått
85 dårlig?» Det må være grunn til å spørre, når man husker at det under nominasjonsdrøftingene ble hevdet at det var en belastning å ha kommunistene på første plass. At samarbeidet med kommunistene i realiteten var et slags offer fra de andres side, og i første rekke da fra SFs side. At resultatene fra Hedmark og Nord-Trøndelag ble så overbevisende som de ble, det avviser denne myten til
90 gangs - og vi får håpe - for alltid.

Men, for å si det rett ut: Når spørsmålet om samarbeid med oss kommunister ble vurdert fra prinsippet om lønnsomhet, da har dette lite med politisk tenkning, med politisk holdning og med endret politisk målsetting å gjøre. Da
95 smaker det av ren og skjær opportuniste. Dette bør få oss til å forstå, at det ikke er et viktig spørsmål å komme hurtigst mulig i politisk dobbeltseng med SF. La det stå fast at det var vårt eget parti som helt konsekvent har gått inn for samling av venstrekreftene ut fra det som tjener vårt lands arbeiderklasse, som ganget dem på veien framover i retning av en sosialistisk samling. Da valget var vunnet,
100 trakk SF opp sin strategi for samling. Utenom SV tok partiets landstyre beslutningen om en hurtig samling av SV-partnerne til ett parti før valget i 1975. At det var en pressparole, det vil alle de som var til stede på vårt partis landsstyremøte uken etter kunne bekrefte. Landstyrene i SF, AIK og NKP var

105 på møter samtidig, og spørsmålet om brudd hang hele tiden over løsningene som et damokles-sverd - og det var hengt opp av SF.

De tre landsstyrene vedtok - etter mye gjensidig kurervirksomhet - et trepunktsforslag om det videre arbeid med samling, der det også ble vedtatt å
110 (...) med sikte på full, organisatorisk samling. Det ble også vedtatt å nedsette en samlingskomité for å utarbeide forslag til regler for en organisatorisk plattform, og det ble vedtatt å innkalle til en landskonferanse i SV som vi nå står foran, og som skal ta stilling til spørsmålet om tidsrammen for full organisatorisk samling.

115 Dette siste er i SFs utlegging av problemet om et hurtigdanning av partiet, blitt presentert på en noe annen måte. SF hevder at man er blitt enige om å sette en tidsramme for en organisatorisk samling. Ørnhøi uttaler i dagens Dagblad at vi er enige om tempo-planen for samling i ett parti, at vi var enige om det på
120 forhånd. Det er selvfølgelig ikke riktig. Noe slikt har aldri NKPs landsstyre gått med på. Det vet SF meget godt.

I tida før valget ble det satt ned et utvalg som skulle utarbeide retningslinjene for samarbeidet innen SV. Dette utvalget la opp til et forslag om hvordan
125 drøftingene og grunnlaget for organisatorisk samling skulle foregå. Og dette opplegget ble så vedtatt av alle parter. Det kan kanskje være interessant i dag å se litt på hva man ble enige om. Det er nemlig noe ganske annet enn den hodekulse samling SF presser på for å få til.

130 Det heter f.eks. om den nåværende fase - etter at grunnorganisasjonene har drøftet partenes standpunkter: Pkt. 6/5: Dersom første fase gir grunnlag for det - altså den fasen vi akkurat nå befinner oss i - da starter den annen diskusjonsfase med den målsetting å komme fram til mer omfattende programmer for SV. Dette arbeidet forberedes av et eget utvalg som koordinerer diskusjonene fra
135 første fase. Og dette utvalget - samlingsutvalget - det har vært i sving og arbeider seg for øyeblikket fram til en felles, politisk plattform som vil bli lagt fram på Aprilkonferansen i SV.

Om tidsrammen for samlingsarbeidet, sier prosedyreutvalget noe som ikke er
140 det samme som en hurtig, halsløs [vurdering] av samlingsspørsmålet. Den sier følgende: Første diskusjonsfase i Valgforbundets grunnplan og organisasjoner går forsøksvis fram til 1. mars 1974. Om nødvendig, justeres dette tidspunkt

senere ut fra de erfaringer en høster. Dersom oppsummering og erfaringer 1.
145 mars 1974 ikke gir grunnlag for det, starter etter dette annen diskusjonsfase om
mer omfattende programmer for SV. Det er altså det som skal starte, i henhold
til det man er blitt enige om - etter den landskonferansen SV skal ha.
«Hovedstyret og partiene tar senere stilling til spørsmålet om når endelige
konklusjoner skal trekkes og hvilke organisasjonsmessige tiltak konferansen
150 prøver å finne fram til.

Jeg tror, kamerater, at ved å holde på det vi har vedtatt her, ved å holde på at vi
fører drøftingene videre, at vi nå skal arbeide oss fram videre på veien til enhet.
Vi var enige om dette, og vi er ferdige med den første utviklingsfase.

155 Tiden fram til SVs landskonferanse går med til å få plattformene klare. Her er vi
inne på noe som ikke kan gjøres unna på et par kveldsstunder. Ikke minst når
det gjelder det ideologiske grunnlaget for et framtidig, felles parti, må modning
og tålmodighet gå hand i hand med det å skaffe seg praktisk, politisk erfaring
160 om de kamerater vi samarbeider med.

Hva blir så det politiske grunnlag vi kommunister må legge fram for våre
kamerater i SF, AIK og partiløse sosialister? Det er bare én ting vi har å gå ut fra
som politisk grunnlag - nemlig det prinsippprogram vi vedtok på NKPs
165 jubileumslandsmøte i 1973. Ja, for vi vedtok vel ikke dette programmet som et
jakkemerke bare for kommunistene? Vi vedtok det vel fordi det viste den riktige
vei for norsk arbeiderbevegelse - en vei til sosialismen. Ikke bare en vei for
kommunistene. Har det i grunnen hendt det minste i politikken innen- eller
utenlands som skulle tilsi at vi går på akkord med våre prinsipper? Tvert om, så
170 viser utviklingen nødvendigheten av klare, prinsippielle holdninger. Og hvilket
parti er det arbeiderbevegelsen i Norge trenger? Arbeiderbevegelsen i Norge
trenger et parti som bygger på marxismen/leninismen. Den trenger et parti som
er bygget opp etter den demokratiske sentralismens prinsipper, der alle
medlemmer har fullt høve til å ta del i å legge opp linjene for partiets politikk og
175 retningslinjer, men der mindretallet opplever å få medansvar - der lavere
innstanser må bøye seg for vedtak i de høyere innstanser.

Arbeiderbevegelsen i Norge trenger et parti som har ideologisk ryggrad som
holder i hard, politisk kuling like så vel som i solgangsbris. Og som i sin
180 oppbygging er så solid, så disiplinert at de kan opptre som en mann i kampen
for klasseinteressene.

Landet trenger et parti uten fraksjonsdannelse og splittelse. Det skulle være
185 unødvendig å fortelle dere hvilket parti arbeiderklassen trenger, men det er
grunn til å spørre: Tror dere at vi nettopp nå, eller om relativt kort tid kan slå
sammen NKP, Demokratiske sosialister, AIK og SF og vips - så skulle vi ha et
slikt parti? Å innbille seg noe slikt, det vil bety å spille hasard med
arbeiderklassens livsinteresser. Og det har kommunistene ikke lov til å gjøre.

190

Vi har en rekke felter der vanskene vil tårne seg opp om vi plutselig nå ble samlet
i én sekk. Ett av problemene er vår proletariske internasjonale. Kan vi
kommunister være med i et fellesparti uten klar profil i forholdet til de
sosialistiske land, til de kommunistiske arbeiderpartier over hele verden. Det kan
195 vi ikke. Det står ikke på dagsorden for oss kommunister å gå inn i et fellesparti
før vi er nådd fram til enhet - ideologisk og politisk. Av den grunn er det vi må
si: Det kan i dag ikke komme på tale å legge ned NKP, dets grunnorganisasjoner,
dets ledende organer, dets presse, dets forlag. Det kan ikke komme på tale å gjøre
noe slikt innenfor korte, avgrensede tidsrammer. Og her er det nødvendig at vi
200 opptrer saklig og uten vakling. Unnfallenhet her, glidning i retning av å godta
oppløsning av partiet eller en form for overgang i form av en slags organisert
fraksjon innenfor et fellesparti, ville i realiteten bety å legge vårt parti dødt eller
ihvertfall ribbet - og dette må vi si nei til.

205 Når dette er sagt, må vi likevel være klar over at det er et sig i retning av samling i
ett parti. Vi har siden SV ble dannet, kommet i kontakt med tusener av gode og
ærlige kamerater såvel blant de uavhengige som i SF og i AIK. Og vi har nådd
resultater sammen med dem. Det kan være sentralt som lokalt, i Storting og i
kommuner, i faglige komiteer og i boligkoperasjoner. Vi har lært å sette pris på
210 hverandre som kamerater, vi har lært å respektere hverandre og å arbeide
sammen. Det var ingen vanskeligheter av betydning når det gjaldt plattformen
og 33 punkts-programmet. Veien framover i retning av ett marxistisk parti i
norsk arbeiderbevegelse, den går nettopp på dette plan. Vi kan trekke ut
valgforbundet i retning av et parti på stadig bredere felter, de felter vi etterhvert
215 oppnår enighet om. Og samtidig må NKP, som de andre parter i SV, ha rett til å
oppretholde sine organisasjoner uten å være tvunget til å legge dem ned - eller
presset til å legge dem ned. Det 12 punkts-programmet som ble vedtatt på
NKPs landsstyre, viser vei til en slik løsning. Det tar sikte på å bygge ut
valgforbundet på en mer effektiv måte. Det tar sikte på å få bort den såkalte
220 tidsvanskeligheten og oppholde rett til medlemskap for alle.

Tilsynelatende har SF avvist dette. De krever SV omdannet til et såkalt «åpent masseparti». Det skal da bli så mye mer effektivt å samle norsk arbeiderbevegelse på enn den organisasjonsform SV i dag har.

Vi i NKP legger noe helt spesielt i begrepet «parti». Den slags parti SF foreslår, vil i realiteten være en organisasjon full av muligheter for fraksjonsvirksomhet og splid. Dette vil bli det samme som et forbund eller allianse - ikke et parti for arbeiderklassen.

Hva er det i realiteten SF-ledelsen er redd for? Jo, dersom SF og NKP opprettholder sine partiapparater, slik som vi foreslår, da vil NKP med sin klare, politiske profil i forhold til valgforbundet kunne fortsette som et politisk parti, mens derimot SF vil ha store vanskeligheter. Faren for SF til å smuldre opp, er en situasjon som SF-lederne selvfølgelig ser i øynene. Av den grunn kan vi vel si følgende: I virkeligheten er det ikke hovedsaken for SF å få i stand denne organisatoriske samlingen, men å sørge for at NKP blir oppløst som selvstendig organisasjon. Det er der - etter min oppfatning - at SF i grunnen ligger i dag. SF har vært flinke når det gjelder å reklamere for sine synspunkt om en kort tidsramme for en organisatorisk samling. På en rekke måter har SF systematisk bearbeidet SV-partnerne for en hurtig samling i ett parti.

Valget står mellom et enormt krav om hurtigsamling og kommunistenes alternativ om en utbygging av SV og tilstrekkelig tid til modning.

Jeg har ikke snakket om AIK og Uavhengige. Dette skyldes at innenfor disses rekke finner man mer varierte holdninger enn i SF. SFs opplegg i samlingsforhandlingene må ikke lykkes. Valgene til SVs landskonferanse er nå på det nærmeste avsluttet. Det vil være av stor betydning at vi ikke bare beskjeftiger oss med..., men at vi i perioden fram til konferansen så sterkt vi kan arbeider for å vinne forståelse for vår linje blandt AIK og Uavhengige - som på litt lengre sikt også vil være til fordel for SF.

Vi må gjøre det helt klart at å oppløse vårt parti overhodet ikke kommer på tale før ganske andre forutsetninger for et marxistisk parti er bragt tilveie.

Vi skal her være klar over at AIK og Uavhengige ikke er så veldig lystne på å få en samling med SF nå.

Kamerater, vi har ingen tid å miste nå om vi igjen skal komme over på offensiven, om vi skal lykkes i vår linje som vil bety en varig samling.

265 På SV-konferansen tror jeg det vil være riktig at vi hevder at det vi er enige om må vi holde fast ved når det gjelder drøftingene framover. Etter konferansen må drøftingene ta fatt med ... Vi må gå inn for å komme fram til et felles opplegg ... og samtidig må det utformes et handlingsprogram på de forskjelligste felter av vårt politiske liv. Vi kan godt være med på å sette en tidsramme for den andre
270 fasen i forhandlingene, men denne drøftingsperioden er av så vesentlig betydning at vi i hvert fall må kunne bruke ett år på den. Og en gjennomdrøfting vil bety et reelt skritt på veien fram mot samling. De ideologiske og politiske drøftinger som har pågått i samlingsutvalget, har nemlig vist at dersom vi viser tålmodighet - så går det framover.

275 Dere har fått utdelt NKP's forslag til analyse av den norske kapitalismen, og i dag foreligger et felles forslag fra samlingskomiteen om det samme. Og dette forslag er nær opp til 90-95 % det samme som det dere har fått fra NKP. Dette viser at det er mulig å vinne gehør for våre politiske synspunkter i langt større grad enn
280 vi kunne drømme om for ganske kort tid tilbake. Men alle disse ting krever tid, de krever sin modning. Og vi kan ikke hoppe bukk over denne modningsperioden. Samtidig med videre drøftinger, må vi nytte tida godt til en innstramming og effektivisering av SV og demokratisering. Individuelt medlemskap som eneste form, med frie valg på grunnplanet og oppbygging av
285 ... medlemskap. I praksis betyr det at neste kommunevalg - gjennom oppstilling av lister og nominasjoner - vil bli en prøvestein på om modningen i denne perioden er kommet så langt at samlingen er rykket vesentlig nærmere.

Et par ord til om tida fram til SV's landskonferanse. Vi må vinne gehør og vi må
290 kreve retten for vårt parti til å bestå så lenge vi finner det er nødvendig. Samtidig må vi være villige til å la stadig større ledd av partiet bli overtatt av et effektivisert Valgforbund. Det må også være riktig å ta [dette] med i drøftingene. Spørsmålet er om vi ikke må drøfte dette allerede idag, en viss samordning av våre aviser og vår virksomhet på alle kanter.

295 Det viser seg at der vi med styrke har kunnet hevde våre synspunkter, der har vi også vunnet fram. Fra Østfold er det således valgt 3 kommunister av i alt 8 representanter til SV's landskonferanse.

Det er heller ingen grunn til å legge skjul på at det i flere distrikter har hendt at våre partikamerater har stemt på en måte som er vanskelig å forstå. Dette har sikkert skjedd ut fra lokale forhold og i beste mening.

305 La oss for all del huske én ting, at dette er ikke et lokalt problem som kan løses ut fra forholdene i Sør-Varanger på Toten eller i Skedsmo. Vi må se det i landsmålestokk - vi må legge riksperspektiv til grunn for det vi skal nå fram til. Hvis vi kommunister opptrer utad - i presseorganene - med ulike holdninger, kan det oppstå uanede skadevirkninger. La oss finne fram til samlende og
310 aktiviserende holdninger til beste for Valgforbundet.

Alle de fire parter i SV kommer til å ha separate konferanser umiddelbart før SVs landskonferanse. For vår part, vil vi måtte legge opp arbeidet med sikte på å gi konferansen det positive innhold den må ha.

315

SF prøver å konsentrere all oppmerksomhet omkring tidspunktet for samling. Vi møter SF ved å kreve tilstrekkelig tid til å høste erfaringer fra innen- og utenomparlamentarisk virksomhet. Vi ønsker ikke å la denne delen av konferansen bli neglisjert. Dessuten vil vi legge avgjørende vekt på spørsmålene som reiser seg i samband med videreutviklingen av Sosialistisk Valgforbund, ikke minst når det gjelder den organisatoriske oppslutning. Det er ikke bare det som SF-ledelsen hevder for samling i et parti, det er ikke bare det som er kravet, selv om de har greid å få en viss tilslutning. De spør først og fremst rundt omkring i hele landet etter politiske utspill. Det har vært savnet på mange plan, og det er på plan man ikke må overse. Velgerne spør etter politisk innsats, etter
325 resultater i kampen. Dette bør SFs ledelse se.

Vi må gjøre vårt til å føre denne merkesak - samling av venstrekreftene fram til endelig seier - ett marxistisk [parti] i vårt samfunn.

330

Emner
335 Innlegg

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/samling-av-venstrekreftene-pa-marxismens-og-leninismens-grunn>